

M5 Lahmuse Suure-Jaani linna keskväljakult 11,7 km

M5 Lahmuse from Suure-Jaani Town Square 11.7 km

Taevere

Tallinna tänav - Lasketiiru - Ruusi tee - Päraküla - Mäeotsa - Taevere - Paasioja - Lahmuse - Mähkküla - Pärnu tänav

1 Mine mööda Tallinna tänavat, möödud apteegist.

Go up Tallinna past the pharmacy.

330m >

Hoone Tallinna tn 10 on ehitatud 1911, enne sõda töötas siin riidekauplus. Nõukogude aja algul oli hoones kultuurikaupade kauplus ja juuksur, 1962 ehitati maja ümber korteriteks. Praegu töötab majas apteek. Järgmine hoone, Tallinna tn 12 on üks Suure-Jaani vanemaid maju, ehitatud 1866. 1930. aastatel tegutsesid majas kullassepaäri, liha- ja delikatessipood, pagariäri ja rohupood. Praegu eravalduses.

The brick building on the left (Tallinna 10) just after the Town Square, was built in 1911. It has been a clothes shop, a culture shop, a hairdressers and from 1962 flats, before its present role as a pharmacy. The next building (Tallinna 12) is one of the oldest houses in Suure-Jaani, built in 1866. Now privately owned, in the 1930s it

housed a goldsmith's workshop, and later a butchery, delicatessen, bakery and pharmacy.

2 Jõuad koolihooneni. Pööra juurdeehituse nurgal vasakule.

When you are approaching the School, turn left alongside the modern primary school building.

146m >

Suure-Jaanis on kool olnud 1688. aastast. Tuntumad koolmeistrid on olnud Joosep Kapp (1833 - 1894), helilooja Artur Kapi isa, kes tuli Suure-Jaani 1853, ja naivistist kunstnik Paul Kondas (1900 - 1985), kes töötas Suure-Jaani koolis aastatel 1925 - 1941. Keskkool alustas 1945. Kool on asunud linnas erinevates hoonetes - kaks puithoonet J. Köleri tänaval, praegune renoveeritud noortekeskus Nurme tänaval ja Kondase maja Ilmatari tänaval. Praegusesse hoonesse kolis kool 1961, juurdeehitus valmis 2005.

Oled Vambola tänaval. Vambola oli fregatt, mis võttis osa Eesti Vabadussõjast 1918 - 1920.

There has been a school in Suure-Jaani since 1688. The most well-known schoolmasters were Joosep Kapp (1833 - 1894), father of the famous composer Artur Kapp, who came to Suure-Jaani in 1853, and Paul Kondas, the master of naïve art, who worked in the school 1925 - 1941. Primary schools have existed in J. Köleri Street, at the present Youth Centre in Nurme Street and in the Paul Kondas House in Ilmatari Street. The secondary school was established in 1945, moved to the present building in 1961, and was extended in 2005, incorporating the primary school.

The street that runs past the primary school is called Vambola. This was an Estonian frigate which saw action during the War of Independence in 1918 - 1920.

3 Lembitu puiesteele jõudes pööra paremale.

When you reach Lembitu puiestee, turn right.

63m >

4 Mine üle tänava jalgrajale, vasakule jääb spordiväljak.

Cross the road and along the footpath with a sports field on the left.

85m >

5 Kui jõuad majani number 3 vasakul, hoidu paremale.

As you approach some flats Block 3 on your left, fork right.

50m >

6 Ületa Välja tänav, mine otse ja möödu majast number 8.

Cross the road, Välja, and go straight on in front of the flats block 8.

70m >

7 Mine mööda rada maja taha ja pööra paremale, vasakule jäävad aiad.

Follow the track beyond the flats, turning to the right beside some gardens.

70m >

8 Kui jõuad Lasketiiru tänavale, pööra vasakule.

When you reach the road, Lasketiiru, turn left.

52m >

9 Pööra paremale Ruusi teele.

Turn right into Ruusi tee.

374m >

10 Mine vabrikuhoonete vahelt läbi.
Walk between the factory buildings.
212m >

1993 asutatud Eesti Hõovelliist on piirkonna suurim ettevõte, mis annab tööd umbes inimesele. Toodetakse viimistletud ja viimistlemata männi- ja tammepuust profiilliiste, lävepakke, punnlaudu ja käsipuid. Ettevõtte kuulub Rootsi firmale Pomona-Gruppen AB.

Hõovelliist was established in 1993, and is the biggest employer in the area, with about 150 workers. Its main product is profiled wood such as doorsills, bannisters, skirting boards etc. The company is run by the Swedish Pomona Gruppen AB.

11 Mine mööda rada ja möödu tiikidest, kuni jõuad Viljandi-Vändra maanteeeni.
Cross the outlet to a pond, following the path round until you reach the Viljandi to Vändra main road.
86m >

12 Ületa tee ja mine edasi mööda põlluäärset rada.
Cross the road and continue straight on a track beside a field.
362m >

13 Raja lõpus pööra vasakule väikesele mustkattedga Taevere teele.
At the end of this track, turn left on to a surfaced lane, Taevere tee.
3,04km >

1,75 kilomeetri pärast näed paremal põllul kivihunnikut, kunagi oli siin tuuleveski. 250 meetri jarel näed paremal kunagise Taevere mõisa aset, mõisa taga olid jääkelder ja kartulihoidla. Mõis asutati 16. sajandi keskel, mis tähendas, et kunagi elas siin palju inimesi. Vasakul puude taga on karjalauda varemed. Tee läheb laugelt allamäge üle Paasioja silla. Vasakul on viina- ja pruulikoja varemed, paremal oli kõrts. Kunagise mõisakompleksi osa oli ka suur kivist aidahoone.

After 1.75kms. you will see a pile of stone in the field on your right, which was once a windmill, on the highest point in the area at 82m.. 250m further on, you will see on the right the stone base of the former Taevere Manor building, with an underground ice cellar and potato store just beyond it. The manor was founded in the mid-16th century. There were at one time many more people living here. Just beyond on the left among the trees are the ruins of a cattle barn. You descend to cross a bridge over the Paasioja stream. On the left are the ruins of a spirit mill and brewery, and on the right was once an inn. The large stone barn just beyond was also a manorial building.

14 Kui jõuad ristteele, pööra vasakule. Tee laskub laugelt mäeseljakult alla (langus 70 m).
When you reach a cross roads, turn left and follow this road as it gently descends from a 70m ridge.
1,46km >

Aegade jooksul on Suure-Jaani ümbruse põldudele tekkinud suured kivihunnikud: minevikus puhastasid talumehed oma põlde kividest, et paremini künda ja äestada. Siin on Sakala kõrgustiku kõrgeim punkt: kõrgemat mäge põhja suunas pole enne Soomet.

You will see piles of large stones in some fields around Suure-Jaani, as on the right of Taevere tee. These were usually cleared by farmers in the past, to reduce damage to ploughs and other agricultural equipment. This area is at the crest of the northern Sakala hills: travel directly north and there is no higher land until you reach Finland.

15 Pööra esimesel teel vasakule. Tee viib Lahmusele.
Take the first turning on the left, which leads to Lahmuse.

1,25km >

16 Kui jõuad ristmikule ja näed kupliga endist kolhoosihoonet, pööra paremale.
When you reach a junction just beyond a domed collective farm building, turn right.

160m >

Lahmuse Veski töötas algselt lina- ja villaveskina. Teise maailmasõja alguses küüditati veski omanik Siberisse ja veskis hakati jahvatama jahu. Jahu osutus sõjapäevil nii vajalikuks, et möldreid ei võetud isegi sõjaväkke. Jätkus villatöötlemine. Ka kasutatud ja kulunud villased riided kraasiti ja kedrati uuesti lõngaks. Rasked ajad!

Pärast teist maailmasõda ja perede Siberisse küüditamist 1949. aastal olid paljud kohalikud talud tühjad. Alles jäänud majapidamistest moodustati 1950 Lahmuse sovhoos. Riigimajand orienteerus aiandusele, mesindusele ja seemnekasvatusele. Väiksemate ümberkaudsete majanditega liitumisel lisandus teravilja- ja karjakasvatus. Veski jahvatas endiselt sovhoosi ja sovhoosnike viljast jahu.

Sovhooside-kolhooside lagunedes 1990. aastate algul jätkus Lahmuse veskis töö. Veski jäi seisma 2003, kuna kohalik nõudlus jahu järele oli praktiliselt lõppenud. Sisseseadu jahuveski hoones on alles ja töökorras. Juunis 2013 Suure-Jaani muusikafestivali ajal kanti

veskis ette Fr. Schuberti vokaaltsükkel Ilus möldrineiu, hoone oli kuulajatest tulvil. Restaureeritud veskihoone on suvekuudel avatud muuseumina. Vaata ka vesiveski.ee.

Mõisahoone tagant voolab läbi Lõhavere oja, maaliline paisjärv puhastati 2008. Järves on külmad allikad, ettevaatust ujumisel!

Lahmuse Mill was originally a flax, linen and woollen mill. It was powered by damming the Lõhavere stream, forming the picturesque Lahmuse lake. During the Second World War the owner was deported to Siberia, and the mill turned to producing flour, which was so essential to the war effort that the millers were excluded from military service.

The mill continued to produce yarn for clothing, even processing old clothes into low-quality yarn.

After the war and the deportations to Siberia, farms were left abandoned. In 1950 the Lahmuse state-owned and run collective farm was organised around the remaining population. It specialised in beekeeping, garden produce and growing seeds. The mill was turned over completely to flour production through the Soviet era and into privatisation, finally closing in 2003, when local demand had dwindled. The old equipment remains in place and in working condition. It made an unusual but appropriate venue for a performance of Schubert's Die schöne Müllerin (the beautiful miller girl) during the 2013 Suure-Jaani Music Festival. The mill is restored and during the summer months opened as a museum. See vesiveski.ee.

The Lõhavere stream forms a picturesque lake, restored in 2008. The lake-bed contains cold water springs, so caution should be taken if swimming there.

17 Veski juures mine üle silla ja vahetult pärast silda pööra vasakule järve kaldale. Just after the bridge by the mill, turn left along and above the lake.

170m >

18 Mine munakivisillutisega rinnakust üles Lahmuse mõisa peahoone juurde. Mine astmetest üles ja hoidu vasakule, seisad mõisahoonde ees. Climb toward Lahmuse Manor House on the cobbled path. Climb the steps to the right of the manor building and bear left to stand in front of the building.

87m >

Lahmuse mõis pärineb Poola ajast, 16. sajandi lõpust. Mõisa asutaja oli Alexander Trojanowski, kuid varsti sai valduse teine Poola perekond - von Bock, kes omas ka teisi valdusi Viljandimaa lõunaosas. Mõisa praegune peahoone ja park rajati 19. sajandi keskel. On teada, et Lahmuse mõis oli suhteliselt väike: siin oli ametis 37 teenijat. Mõisa toodangust oli kõige tuntum šveitsi juust, mida eksporditi Peterburgi ja Moskvasse. Mõisal oli kaks juustuhoidlat (keldrit). Legendi järgi viis Lahmuse mõisast maa-alune käik Suure-Jaani, käigu uuristamise eesmärk pole aga päris selge.

1919. aasta maareformiga mõisad võõrandati. Mõisamaa jagati kohalikele talupoegadele ja peahoones avati kool. 1943 evakueeriti Lahmuse mõisasse Tallinna konservatoorium. Nõukogude aja alguses töötas Lahmuse mõisas tavakool, hiljem abikool õpiraskustega lastele. Praegu on mõisakompleks suures osas restaureeritud Norra finantsabiga. Mõisas asuv kool koolitab toimetulekuõpet ja lihtsustatud õppekava vajavaid lapsi. Avatud on töötoad ja tervisekeskus.

Lahmuse Manor originated in the Polish period in the late 16th century. It was established by Alexander Trojanowski, but soon transferred to another Polish family, the Bocks, who already owned several estates in the south of Viljandi county. The present main building and its park date from the mid 19th century. Lahmuse Manor was relatively small in employing 37 servants. It was particularly known for its Swiss-style cheese, which was exported to St. Petersburg and Moscow. Among the manor's many cellars, two were devoted to storing cheese. A legend tells that a passageway led underground to Suure-Jaani, although the purpose seems unclear!

The Estonian Government sequestered the manor as part of national land reform in 1919. The land was given to local farmers, and in 1926 a village school was opened in

the manor. During the Second World War Tallinn Conservatoire was evacuated there. Later, in Soviet times it continued its educational role as a school for children with learning disabilities. Now restored, partly with Norwegian funding, it still functions as a vocational school for young people with special needs from all over the country. Workshops have opened and a massage service is offered.

19 Mine autoparklasse ja pööra vasakule puudealusele mustkattega teele.
Continue towards the car park and turn left on to the surfaced road between the trees.
248m >

20 Ületa suur Viljandi-Vändra maantee ja mine kruusateele.
Cross over the main Viljandi to Vändra road on to an unsurfaced road.
1.15km >

Siin võid vahetevahel suveõhtuti põldudel kuulda rukkirääku. Punakaspruun rukkirääk on avatud maastike haudelind, kuid vajab kõrget taimestikku, samas väheviljakate muldadega rohumaad püsivad rukkiräägule kõlbulikena kauem. Lindu on harva näha, tema plekise kõlaga heli võib suveöödel sageli kuulda.

The distinctive rasping sound of the corncrake (crex crex) can sometimes be heard in the fields of northern Sakala, particularly in long grass and fallow fields in the summer. It sounds like a nail dragged across a comb. However, it is rarely seen, because it stays mostly on to the ground and is well camouflaged in shades of brown. Walkers stand a better chance of spotting one than cyclists.

21 Ristmikul pööra vasakule.
At a junction, turn left.
835m >

22 Kui tee pöörab vasakule, mine mööda paremat haru Rimmi teele.
As the road swings to the left, fork right on to Rimmi.
724m >

23 Pööra paremale Pärnu tänavale ja mine linna keskväljakule (11,70 km).
Turn right into Pärnu and continue into the Town Square (11.70 km).
674m